

Examen VMBO-BB

2017

tijdvak 1
donderdag 18 mei
13.30 - 15.00 uur

economie CSE BB

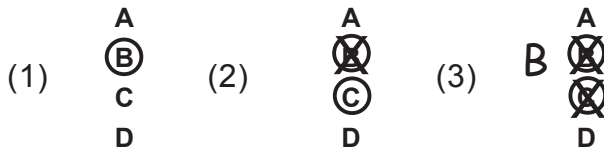
Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

Dit examen bestaat uit 38 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 53 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

Daar gaat mijn baan!

De verwachting is dat de omzet van supermarkten in 2030 voor 20 procent uit onlineverkoop bestaat. Hierdoor zullen er in 2030 in Nederland 1.000 supermarktvestigingen minder zijn dan in 2015.

- 1p 1 Maak onderstaande zinnen kloppend door het juiste woord in te vullen bij (1) en (2). Kies daarbij uit de woorden die tussen haakjes staan. Als 1.000 supermarktvestigingen moeten sluiten door meer onlineverkoop ontstaat er ...(1)... (structurele / conjuncturele) werkloosheid. Het ...(2)... (economisch / sociaal) gevolg daarvan is dat de werklozen minder te besteden hebben.

(1).....

(2).....

- 1p 2 Omdat supermarktvestigingen moeten sluiten ontstaat er werkloosheid. Deze werkloosheid kan zich uitbreiden naar andere bedrijven. Hieronder staan zes economische verschijnselen.

- 1 supermarkten sluiten
- 2 er wordt minder geconsumeerd
- 3 mensen hebben minder te besteden
- 4 productie daalt
- 5 vraag naar arbeid bij supermarkten daalt
- 6 meer bedrijven sluiten

Kies de volgorde die economisch juist is.

- A 1 → 2 → 3 → 4 → 5 → 6
- B 1 → 2 → 3 → 5 → 4 → 6
- C 1 → 4 → 3 → 5 → 2 → 6
- D 1 → 5 → 3 → 2 → 4 → 6

- 1p 3 In 2015 zijn er in Nederland 4.300 supermarktvestigingen waarvan er 1.000 in de komende 15 jaar moeten sluiten. Hoeveel procent van de 4.300 supermarktvestigingen zal in 2030 gesloten zijn?
- A 4,3%
 - B 23,3%
 - C 43%

- 1p 4 Yasmine (38 jaar) werkt al tien jaar als kassière in een grote supermarktvestiging. Zij werkt daar 15 uur per week. Twee stellingen:
- 1 Yasmine doet uitvoerend werk.
 - 2 Als de vestiging waar zij werkt sluit, heeft Yasmine recht op een werkloosheidsuitkering.
- Wat geldt voor deze stellingen?
- A alleen stelling 1 is juist
 - B alleen stelling 2 is juist
 - C beide stellingen zijn juist
 - D geen van beide stellingen is juist

- 2p 5 Als de verkoop zich verplaatst van supermarktvestigingen naar onlineverkoop, zullen er nieuwe vacatures komen.
 → Bij welke bedrijven zullen daardoor **wel** en bij welke **geen** nieuwe vacatures ontstaan?
 Zet telkens een kruisje in de juiste kolom.

bedrijven	wel nieuwe vacatures	geen nieuwe vacatures
internetbedrijven		
zuivelbedrijven		
transportbedrijven		

- 1p 6 De supermarktvestiging waar Yasmine werkt moet sluiten. Annie, een collega van Yasmine, is 63 jaar. Annie schrijft zich na haar ontslag niet in bij het UWV-werkbedrijf. Zij denkt dat ze na haar ontslag toch geen kans meer op een baan heeft. Welke vorm van werkloosheid zal van toepassing zijn op Annie?
- A geregistreerde werkloosheid
 - B regionale werkloosheid
 - C verborgen werkloosheid

Mountainbiken

De ouders van Maaïke (17 jaar) gaan volgend jaar op vakantie naar Zweden. Zij willen twee mountainbikes (MTB's) kopen om mee te nemen. Maaïke heeft haar ouders beloofd om te kijken wat mountainbikes kosten. De ouders van Maaïke hebben geen geld op hun spaarrekening staan.

- 2p 7 De ouders van Maaïke kunnen tot de vakantie nog vier maanden sparen. Zij hebben een gezamenlijk netto maandinkomen van € 3.100. Hun uitgaven per maand zijn:

hypothek	€ 1.200
uitgaven voor levensonderhoud	€ 1.500
overige uitgaven	€ 225

→ Bereken hoeveel de ouders van Maaïke tot de vakantie van hun salaris kunnen sparen. Schrijf je berekening op.

.....

.....

.....

- 1p 8 Naast hun maandelijkse salaris ontvangen de ouders van Maaïke ook nog kinderbijslag.

Tot welke vorm van inkomen behoort de kinderbijslag?

- A inkomen uit arbeid
- B inkomen uit bezit
- C inkomen uit overdrachten

- 1p 9 Maaïke merkt op dat het bedrag voor de MTB's ook kan worden geleend. Wat is een voordeel van geld lenen voor het kopen van MTB's in plaats van sparen?

- A Je bouwt geen schuld op.
- B Je kunt direct beschikken over de MTB's.
- C Je ontvangt maandelijks een rentebedrag.

Van € 849 voor € 750

- 1p 10 Maaïke bekijkt op de site www.fietswinkel.nl de bovenstaande advertentie. Van welk soort reclame is hier sprake?
- A commerciële reclame
 - B ideële reclame
 - C informatieve reclame

informatie lenen:

geleend bedrag in €	maandelijkse terugbetaling in €				
	in 12 maanden	in 18 maanden	in 24 maanden	in 30 maanden	in 36 maanden
500	45	36	24	–	–
1.000	90	69	48	–	–
1.500	133	101	71	61	50
2.000	175	135	95	79	67

- 2p 11 De ouders van Maaïke kiezen voor de MTB van € 750 uit de advertentie. Ze willen het totale bedrag voor de twee MTB's lenen. Ze gaan het geleende bedrag in 2,5 jaar terugbetalen.
- Bereken, voor de twee MTB's, hoeveel euro's Maaïke's ouders méér moeten betalen dan het geleende bedrag. Schrijf je berekening op.

.....

.....

.....

- 1p **12** Door het lenen van geld nemen de maandelijkse uitgaven toe.
Tot welke soort uitgaven behoort de maandelijkse aflossing van een lening?
- A dagelijkse uitgaven
 - B incidentele uitgaven
 - C vaste lasten
- 2p **13** De ouders van Maaïke willen op korte termijn bezuinigen op hun uitgaven.
→ Geef van onderstaande uitgaven aan of je **wel** of **niet** op korte termijn hierop kunt bezuinigen.
Zet telkens een kruisje in de juiste kolom.

uitgaven	wel bezuinigen	niet bezuinigen
maandelijkse hypotheeklasten		
uitgaven voor levensonderhoud		
rentelasten lening voor MTB's		

Django

Django (16 jaar) zit in het laatste jaar van het vmbo en heeft geen tijd voor een bijbaantje. Hij krijgt kleedgeld van zijn ouders, waarvan hij vaak kleren koopt via een website van een Spaans bedrijf.

- 2p 14 Spanje behoort tot de Europese Unie (EU) en de Europese Monetaire Unie (EMU).
→ Geef van elk van de volgende stellingen aan of deze juist of onjuist is. Zet telkens een kruisje in de juiste kolom.

stellingen	juist	onjuist
Voor producten uit Spanje moeten door Nederland invoerrechten worden betaald.		
Alle landen die lid zijn van de EU zijn ook lid van de EMU.		
In Nederland, Italië, Spanje en Portugal kun je met de euro betalen.		

- 2p 15 Maak onderstaande zinnen kloppend door het juiste woord in te vullen bij (1) en (2). Kies daarbij uit de woorden die tussen haakjes staan. Als Django broeken uit Spanje koopt zijn dat ... (1) ... (ontvangsten / uitgaven) op de Nederlandse betalingsbalans. De geldeenheid van Nederland en Spanje heeft ... (2) ... (geen / wel) invloed op de prijs van de broeken.

(1).....

(2).....

- 1p 16 Django heeft drie broeken besteld. Op de website van een Spaans bedrijf kosten deze in totaal € 125,45. Hij ontdekt dat op de website van een Chinees bedrijf dezelfde broeken in totaal € 76,14 kosten.
→ Bereken hoeveel procent de broeken van het Chinese bedrijf goedkoper zijn dan die van het Spaanse bedrijf. Schrijf je berekening op en rond af op één decimaal.

.....

.....

.....

1p 17 Django vertelt op school dat hij broeken heeft gekocht die uit China komen. Zijn docente economie zegt: “Er wordt wel een maximum gesteld aan de invoer van broeken.”
Hoe wordt een maximum aan producten die ingevoerd mogen worden genoemd?
A contingentering
B invoerrechten
C ontwikkelingssamenwerking

1p 18 Steeds meer bedrijven bestellen producten uit het buitenland. Toch is niet alle import in Nederland bestemd voor Nederland. Er is ook sprake van doorvoer.
→ Noem één reden waarom Nederland geschikt is als doorvoerland naar de rest van Europa.

.....
.....
.....

1p 19 De broer van Django denkt dat de werkgelegenheid in Nederland afneemt doordat Nederlanders steeds vaker producten uit het buitenland kopen. Django zegt: “We produceren inderdaad minder, maar in andere soorten bedrijven neemt de werkgelegenheid misschien wel toe.”
Wat is een juist voorbeeld van bedrijven waar de werkgelegenheid toe kan nemen als gevolg van aankopen in het buitenland?
A horecabedrijven
B industriële bedrijven
C transportbedrijven

2p 20 Maak onderstaande zinnen kloppend door het juiste woord in te vullen bij (1) en (2). Kies daarbij uit de woorden die tussen haakjes staan.
Veel kleding wordt geproduceerd in landen waar de lonen ...(1)... (hoger / lager) zijn dan in Nederland. In die landen zijn de arbeidsomstandigheden vaak ...(2)... (beter / slechter) dan in Nederland.

(1).....
(2).....

De Ponyhof

De eigenares van manege de Ponyhof verdient haar geld met het verhuren van paardenboxen en het geven van paardrijlessen.

- 1p 21 De eigenares van de Ponyhof is eindverantwoordelijk voor de bedrijfsvoering. Verder zijn er stalhulpen.
→ Geef bij elke persoon aan of deze uitvoerende of leidinggevende arbeid verricht. Zet telkens een kruisje in de juiste kolom.

persoon	uitvoerend	leidinggevend
eigenares		
stalhulp		

- 2p 22 Vorig jaar waren de totale opbrengsten € 155.789,35 en de totale kosten € 153.815,70.

→ Maak onderstaande zin kloppend door het juiste woord bij (1) en het juiste bedrag bij (2) in te vullen. Kies uit de woorden en getallen die tussen haakjes staan.

Het nettoresultaat dat de Ponyhof vorig jaar heeft behaald is een ...(1)... (positief / negatief) resultaat van ...(2)... (€ 1.973,65 / € 309.605,05).

(1).....

(2).....

- 1p **23** De eigenares van manege de Ponyhof wil het nettoresultaat verbeteren door het lesgeld voor de paardrijlessen te verhogen. Wat is een reden waarom het verhogen van het lesgeld niet automatisch betekent dat het nettoresultaat verbetert?
- A Door de verhoging van het lesgeld kan de vraag naar lessen dalen.
 - B Door de verhoging van het lesgeld kan het aanbod van lessen dalen.
 - C Door de verhoging van het lesgeld kunnen de kosten stijgen.

- 2p **24** Gegevens opbrengsten lesgeld vorig jaar:

aantal lessen	lesgeld	opbrengst
5.890	€ 15	€ 88.350

Voor volgend jaar heeft de eigenares van de Ponyhof besloten om het lesgeld voor de paardrijlessen te verhogen. De eigenares wil graag dat het lesgeld in totaal € 120.000 opbrengt. Zij gaat ervan uit dat er, ondanks een prijsstijging, volgend jaar 6.000 lessen worden gegeven.

→ Bereken met hoeveel procent het lesgeld verhoogd moet worden om deze doelstelling te bereiken. Schrijf je berekening op en rond af op één decimaal.

.....

.....

.....

- 1p **25** De Ponyhof gaat ook een reclamecampagne starten om meer paardenboxen te kunnen verhuren. De eigenares van de Ponyhof plaatst een advertentie in een regionale krant. Onder welk marketinginstrument valt het plaatsen van een advertentie in een regionale krant?
- A plaatsbeleid
 - B prijsbeleid
 - C productbeleid
 - D promotiebeleid

- 2p **26** De reclamecampagne voor de verhuur van paardenboxen heeft veel nieuwe klanten opgeleverd. De opbrengsten zullen stijgen, maar er zullen ook meer kosten gemaakt moeten worden.
- Noem twee voorbeelden van kosten die voor de Ponyhof zullen stijgen.

1

2

Bij de beantwoording van de vragen 28, 29, 31 en 32 moet je gebruikmaken van de test in deze opgave.

Fenna (16 jaar) gaat na haar eindexamen vmbo met haar moeder een week op vakantie naar Zeeland. Na elke vakantie zet Fenna's moeder de vakantiefoto's in een digitaal fotoboek. Dit doet ze al jaren via de website van Blukker.

De Consumentenbond heeft afgelopen maand een vergelijkend warenonderzoek gedaan naar digitale fotoboeken.

- 1p 27 Maak onderstaande zinnen kloppend door de juiste woorden te kiezen bij (1) en (2). Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.
De Consumentenbond test met een vergelijkend warenonderzoek ...(1)... (dezelfde soort / verschillende soort) producten.
Tijdens het testen beoordelen ze de volgende aspecten: ...(2)... (hoeveelheid en prijs / kwaliteit en prijs).

(1).....

(2).....

test

digitale fotoboeken

	merk en type	prijs	aantal pagina's	testoordeel	afdrukkwaliteit	gebruikersgemak software	boekqualiteit	mogelijkheden software
weging voor testoordeel				45%	30%	20%	5%	
1	Albolli fotoboek liggend	€ 33,00	24	7,8	7,5	8,4	7,7	7,2
2	Hemma fotoboek liggend	€ 38,50	24	7,8	7,5	8,4	7,7	7,2
3	Piksum liggend	€ 35,00	26	7,6	7,6	7,9	7,1	7,6
4	Aldo liggend*	€ 21,50	24	6,8	7,1	6,5	6,5	7,5
5	Blukker liggend	€ 30,50	24	6,7	6,5	7,0	5,7	8,2
6	Fotoboek HADE	€ 35,00	36	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5
7	Liddel Hardcover	€ 32,00	24	6,4	5,8	6,7	6,5	7,5

* beste koop

Gebruik de test.

- 1p 28 Fenna laat de test aan haar moeder zien en zegt: "Mama, volgens mij kunnen we in elk geval beter bij Albolli dan bij Hemma een fotoboek bestellen."
 → Geef één reden waarom Fenna's moeder zou moeten kiezen voor Albolli.

.....

.....

.....

Gebruik de test.

- 1p 29 Fenna's moeder geeft Fenna de opdracht om uit te zoeken welk fotoboek **per pagina** het goedkoopst is. Verder moeten de afdrukkwaliteit en de boekqualiteit minimaal een score van 7 hebben.
 Welk digitaal fotoboek zal zij kiezen?
- A Albolli liggend
 - B Blukker liggend
 - C Hemma liggend
 - D Piksum liggend

- 1p 30 Blukker geeft nu 10% korting bij het bestellen van een digitaal fotoboek. Welk marketinginstrument hanteert Blukker bij het geven van deze korting?
- A plaatsbeleid
 - B prijsbeleid
 - C productbeleid
 - D promotiebeleid

Gebruik de test.

- 2p 31 Na de herfstvakantie wil Fenna's moeder weer een digitaal fotoboek maken. Ze schat dat ze 36 pagina's nodig heeft. Ze twijfelt nu tussen Aldo en Liddel. Elke pagina boven de 24 pagina's kost bij Aldo € 1,55 per pagina, bij Liddel is dat € 0,38 per pagina.
- Welk fotoboek zal Fenna's moeder kiezen als zij kiest voor het voordeligste fotoboek? Schrijf je berekening op en geef aan welk fotoboek Fenna's moeder zal kiezen.

berekening Aldo:

.....

berekening Liddel:.....

.....

keuze:.....

Gebruik de test.

- 1p 32 Het fotoboek dat volgens de Consumentenbond het beste uit de test komt, is Albolli. Het fotoboek dat volgens de Consumentenbond de beste koop is, is Aldo.
- Geef één reden waarom 'de beste uit de test' niet altijd 'de beste koop' is.

.....

.....

.....

“Eerlijk goud ...”

Danilo en Gracia gaan trouwen. Zij willen ringen kopen van zogenaamd fairtrade goud. Fairtrade goud is afkomstig van kleinschalige mijnbouwers. Stichting Max Havelaar draagt zorg voor veilige arbeidsomstandigheden en eerlijke (hogere) prijzen voor deze mijnbouwers.

In de goudmijnbouw, in delen van Afrika en Zuid-Amerika, is vaak sprake van slechte arbeidsomstandigheden en oneerlijke (lagere) prijzen.

- 2p 33 Geef van elk van de volgende stellingen aan of deze juist of onjuist is. Zet telkens een kruisje in de juiste kolom.

stellingen	juist	onjuist
In een ontwikkelingsland is sprake van snelle groei van de welvaart.		
In een ontwikkelingsland is het inkomen per hoofd van de bevolking hoog.		
In een ontwikkelingsland is sprake van een lage levensverwachting.		

- 1p 34 Stichting Max Havelaar geeft advies en hulp bij de bedrijfsvoering in de goudmijnbouw in ontwikkelingslanden. In ontwikkelingslanden is namelijk vaak sprake:
- A van beperkte scholing en technische kennis.
 - B van goede gezondheidszorg.
 - C van goede infrastructuur.

1p 35 Eerlijke prijzen zijn belangrijk voor ontwikkelingslanden om uit de armoede te komen.

Hieronder staan zes economische verschijnselen.

- 1 eerlijke prijzen
- 2 hoger inkomen
- 3 meer bestedingen
- 4 meer productie
- 5 meer werkgelegenheid
- 6 minder armoede

Kies de volgorde die economisch juist is.

- A 1 → 2 → 3 → 4 → 5 → 6
- B 1 → 2 → 4 → 3 → 5 → 6
- C 1 → 2 → 4 → 5 → 3 → 6
- D 1 → 2 → 5 → 4 → 3 → 6

2p 36 Maak onderstaande zinnen kloppend door het juiste woord in te vullen bij (1) en (2). Kies daarbij uit de woorden die tussen haakjes staan.

Door toename van de welvaart zal de vraag naar gouden sieraden ...(1)... (dalen / gelijk blijven / stijgen). Bij gelijkblijvend aanbod zal de prijs van gouden sieraden ...(2)... (dalen / gelijk blijven / stijgen).

(1).....

(2).....

2p 37 Danilo en Gracia kopen een set fairtrade gouden ringen. Een set is twee ringen. Deze set heeft een verkoopprijs van € 650 exclusief 21% btw. Daar komt nog een bedrag bij voor het graveren van hun voornamen. Per ring kost dat € 6 inclusief 21% btw.

Wat moeten ze in totaal voor de ringen betalen? Schrijf je berekening op.

.....
.....
.....

Let op: de laatste vraag van dit examen staat op de volgende pagina.

2p 38 Maak onderstaande zinnen kloppend door het juiste woord in te vullen bij (1) en (2). Kies daarbij uit de woorden die tussen haakjes staan. Door de groeiende interesse voor fairtrade goud worden Nederlandse juweliers gestimuleerd om fairtrade goud in te kopen. Dit is gunstig voor de ...(1)... (export / import) van ontwikkelingslanden met fairtrade goudmijnbouw en ...(2)... (gunstig / ongunstig) voor het inkomen van de mijnbouwers.

(1).....

(2).....

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.